

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.03050801 «Фінанси і кредит»

за темою:

Проблеми і перспективи розвитку особистого страхування в Україні

Виконавець

студентка фінансово-економічного факультету
Кузнецова Ірина Юріївна

Науковий керівник

старший викладач
Сташкевич Наталя Миколаївна

Одеса 2017

ЗМІСТ

	стор
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ	6
1.1. Визначення економічної сутності, необхідності та історичного формування особистого страхування в Україні.....	6
1.2. Види та функції особистого страхування.....	10
1.3. Роль держави в особистому страхуванні.....	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РИНКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	27
2.1. Аналіз загальної ситуації на ринку особистого страхування в Україні.....	27
2.2. Аналіз діяльності страхової компанії «UNIQA» в особистому страхуванні...39	39
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА СК «UNIQA»	61
3.1 Проблеми розвитку особистого страхування в Україні та СК«UNIQA».....	61
3.2. Шляхи вирішення проблем та перспективи розвитку ринку особистого страхування в Україні та СК «UNIQA».....	61
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Особисте страхування як один із сегментів вітчизняного страхового ринку через несприятливі для його розвитку умови, які виникли на даний час в Україні не використовується як механізм вирішення соціальних проблем. Але ж потрібно розуміти, що добре налагоджена робота даної галузі сприятиме розвитку економіки держави і, як наслідок, допомагатиме вирішувати труднощі соціального характеру громадянам нашої країни. Саме тому вибір такої теми як проблеми і перспективи розвитку особистого страхування є дуже актуальною в сучасному світі і Україна не виключення.

Вивченням впливу страхового ринку в тому числі й особистого страхування на процеси які відбуваються в державі займається безліч учених. Найбільш відомими зарубіжними вченими, які все своє життя присвятили вивченню страхових процесів, та окремих його аспектів є: В.Райхер (вплив держави на страхові процеси), А.Манес (основи страхової справи, в тому числі й особистого страхування в умовах ринкової економіки), Д.Бланд (розгляд специфічних функцій страхування), В.Гейльман, К.Граве, Є.Дюжикова, Ю.Брігхема, У. Шарп та інші.

Та не можна не відмітити й роботу відомих вітчизняних науковців таких як : С.Осадець (розгляд страхового ринку через призму простору, в якому взаємодіють страхові компанії, страхувальники, страхові посередники, а також організації страхової інфраструктури), В. Базилевич (особисте страхування як частина фінансового ринку, де формується попит і пропозиція на страхові послуги), В.Бігдаш, В.Борисова, С.Булгакова, Н.Внукова, О.Гаманкова, О.Залетов, О.Заруба, А.Єрмошенко, М. Клапків, А.Кузнецова, О.Огаренко, які теж принесли в питання проблем і перспектив розвитку особистого страхування безліч неординарних, унікальних і ефективних як теоретичних, так і практичних рішень.

На цих підставах можна вважати, що вивчення цієї теми слід продовжити та розширити в межах наукових досліджень міжнародних та зарубіжних як державних так і комерційних програм та в межах вивчення університету.

Метою роботи є висвітлення сутності процесів які відбуваються в особистому страхуванні, виокремлення на тлі світових подій українського питання з приводу удосконалення і ефективного функціонування даної галузі, визначення основних проблем, що формуються на даному ринку та розробка пропозицій задля забезпечення процесу здійснення особистого страхування в національній економіці.

Для досягнення мети у дипломній роботі висвітлені наступні завдання:

- проаналізувати історико-економічні етапи виникнення та розвитку особистого страхування та уточнити категорію і поняття терміну «особисте страхування»;
- визначити основні види особистого страхування та функції які воно виконує;
- розкрити роль держави в створенні ефективного механізму страхового ринку;
- проаналізувати динаміку, характер загальних процесів, які відбуваються в особистому страхуванні та на прикладі підгалузей визначити масштаби розвитку даної категорії в Україні ;
- враховуючи навички, які були одержані при проходженні практики в страховій компанії «UNIQA» зробити детальний аналіз розвитку особистого страхування в даній компанії;
- дослідити соціально-економічні причини, що гальмують розвиток процесів цієї галузі та навести конкретні та реально діючі шляхи вирішення цих труднощів в Україні та страховій компанії «UNIQA» зокрема;
- розробити і проаналізувати власні рекомендації та перспективні напрямки подальшого вдосконалення ринку особистого страхування, враховуючи безпосередній вплив держави та міжнародний досвід

Об'єктом дослідження є економічний процес між страхувальниками і страховою компанією з надання послуг по особистому страхуванню.

Предметом дослідження виступають економічні відносини з приводу формування та надання послуг з особистого страхування, проблеми та шляхи вирішення, що виникають в даному виді страхування, а також перспективні напрямки розвитку ринку на теренах України. Методологічною і теоретичною основою дипломної роботи є ідеї, положення, які висвітлені в статтях, монографіях,

наукових публікаціях вітчизняних та зарубіжних вчених з питань сутності, видів, виміру обсягів особистого страхування, проблем і шляхів їх вирішення. Також використано діючі законодавчі акти Верховної Ради України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг), Ліги страхових організацій України, закону «Про страхування» та інших.

Проаналізовано матеріали міжнародних науково-практичних конференцій по даному виду страхування. Для характеристики динаміки та структури обсягів особистого страхування було використано методи оцінки частки даного виду в страховому ринку, графічний, статистичний метод, побудована однофакторна статистична модель та здійснений метод порівняльного аналізу та синтезу .

ВИСНОВКИ

Страховий ринок України стоїть на порозі великих змін та потребує пильної уваги для вирішення багатьох проблемних питань, які почали з'являтися з приходом економічної, політичної та соціальної криз. Саме тому на сучасному етапі нашого життя, так важливо вивчити всі процеси, всі шпаринки які допоможуть нашій державі боротися з руйнівними процесами в усіх сферах. Провівши детальний аналіз проблеми особистого страхування в Україні та СК «UNIQA» ,було визначено:

- сутність поняття «особисте страхування», функції яке воно виконує та проаналізовано історико - економічні етапи його виникнення та розвитку ;
- детально розкрито та проаналізовано кожен із підвидів особистого страхування як окрему цілісну галузь на страховому ринку України та СК«UNIQA»;
- визначено як загальні(макро) так і специфічні(мікро) причини певних гальмівних процесів, що відбуваються на страховому ринку в розрізі особистого страхування;
- здійснено аналіз проблем та визначено головні рушійні шляхи їх вирішення і перспективи спираючись на міжнародний досвід;
- в процесі пошуку шляхів вирішення проблем було знайдено й зачатки сильних сторін, які в майбутньому при їх правильному регулюванні та використанні допоможуть нашому страховому ринку піднятися з колін.

Після узагальнення хочеться відмітити все таки те, що особисте страхування – це страхування майнових інтересів, що не суперечить законодавству України і пов'язане з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням. Воно має такі підвиди як :страхування життя, страхування від нещасних випадків,та медичне страхування.

Проаналізувавши загальну ситуацію цього виду страхування в Україні можна зробити висновок, що воно займає доволі вагоме місце на страховому ринку України. Як по страховим преміям так і по страховим виплатам питома вага

особистого страхування в страховому портфелі України становить 22-29%, поступаючи лише автострахованню. Що ж до обов'язкових і добровільних форм страхування, то в нашій державі перевищує саме друга форма відповідно, як по страховим преміям й страховим виплатам, так і по самому рівні виплат(яке в обов'язковому страхуванні доволі низьке). Лише по такій характеристиці як кількість договорів обов'язкове страхування перевищує добровільне. Що ж стосується більш детальної характеристики страхування життя, нещасних випадків та медичного страхування то медичне страхування займає найбільшу питому вагу в загальній сумі премій та виплат, страхування життя знаходиться на другому місці та страхування від нещасних випадків займає третю позицію на страховому ринку України по особистому страхуванню.

Що стосується здійсненого аналізу страхової компанії «UNIQA» то воно має схожі тенденції відносно позиції України загалом, адже в страховому портфелі компанії особисте страхування стабільно займає 18-19% по страховим виплатам та преміям відповідно. Дана компанія забезпечує страховий ринок рядом страхових послуг серед яких є страхування від нещасних випадків(обов'язкове і добровільне), медичне страхування(безперервне страхування здоров'я, страхування здоров'я на випадок смерті та страхування медичних втрат) та страхування життя(накопичувальне, інші види такі як страхування життя кредитора та страхування життя на випадок смерті).

Варто відмітити, що найкраще свою діяльність страхова компанія проводить по медичному страхуванні(враховуючи премії, виплати та рівень виплат). А от щодо страхування життя, що їй потрібно переглянути свою діяльність в цій сфері, що допоможе привабити більшу цільову аудиторію в даному такому перспективному в усьому світі сегменті страхування.

Особисте страхування в Україні у тому числі й в аналізовані компанії на даний період переживає не найкращі часи і має безліч проблем як зовнішнього так і внутрішнього характеру. Враховуючи ситуацію з якої опинилася наша держава потрібно реально оцінювати всю картину, яка відбувається. Повністю викоринити труднощі, які охопили нашу державу на страховому ринку неможливо, але

боротися з ними цілком реально. Саме для цього було наведено основні, рушійні шляхи пом'якшення даних проблем: проведення роз'яснювальної страхової політики серед населення, введення інноваційних видів особистого страхування та мікрострахування для всіх верств населення, удосконалення кадрової політики, забезпечення зацікавленості роботодавців у збереженні здоров'я своїх працівників (економічні стимули), підтримка здорової конкуренції (балансування обов'язкових і добровільних видів страхування) та багато інших.

Особливе місце в шляхах вирішення проблем займає держава. Адже лише виважена політика, яка буде направлена на оздоровлення даної сфери, а не на її обтяження допоможе отримати позитивні результати, які будуть на користь не лише страховим компаніям а й усій державі та населенню в її особі загалом. Та окрім державної політики дуже важливим є й діяльність страхових компаній, яка повинна бути направлена не лише на збирання коштів собі до кишень, але й реальної допомоги всім застрахованим. Звісно зрозуміло, що страхова компанія – це не благодійна організація, але лише за добросовісної діяльності без шахрайства, виведення коштів в офшори та затримок у виплатах вона зможе здобути таку необхідну довіру з боку юридичних і фізичних осіб, що в майбутньому принесе їй лише позитивні плоди у вигляді нових клієнтів та збільшення страхових премій.

Що ж стосується перспектив розвитку, то якщо вітчизняні страхові компанії у тому числі й страхова компанія «UNIQA» зможуть використати національний потенціал та розвиватимуть і впроваджуватимуть ті зачатки «нового страхування», які тільки входять на наш ринок, то вони отримають ті доходи про які мріють.

Отже, особисте страхування в Україні як і в усьому світі є одним із рушійних елементів прогресійних процесів які відбуваються в державі. Саме тому упорядкування системи особистого страхування в Україні потребує радикальних кроків до психологічного та менталітетного переосмислення населення, та держави в актуальності та необхідності розвитку даного виду страхування. Адже при ефективному його функціонуванні у суспільстві з'явиться віра в гарантію захисту життя та здоров'я, що у результаті принесе добробут і спокій в державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Охрименко О. В. Страхування: навч. посібник [Текст] / О. В. Охрименко . – К.: ЦУЛ, 2013. – 205 с. – ISBN 966-7938-77-8.
2. Александрова Г. М. Аналіз сучасного стану особистого страхування в Україні [Текст] / Г. М. Александрова, Д. В. Мулеса // Молодий вчений. – 2016. – №3. – С. 8–11.
3. Архипов А.В. Джерела правового регулювання в Україні [Текст] / А.В. Архипов // Наукові записки. – 2015. – №4. – С. 214-219.
4. Андрусь М.І. Проблеми розвитку особистого страхування населення в Україні [Текст] / М. І. Андрусь // Глобальні і національні проблеми економіки. – 2015. – №5. – С. 1-4.
5. Аналіз страхового ринку [Електронний ресурс] : Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua>
6. Антонюк А.О. Страхування життя в Україні : проблеми та перспективи розвитку [Текст] / А.О. Антонюк // Реалії сьогодення. – 2015. – №1. – С. 1-4.
7. Безугла В. О. Страхування: навч. посібник [Текст] / В.О. Безугла, І.І. Постіл, Л. П. Шаповал. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 205 с. – ISBN 978-966-364-750-0.
8. Богомолець О.К. Медичне страхування [Текст] / О.К. Богомолець // Новини України. – 2016. – №1. – С. 1 – 3.
9. Вовчак О.Д. Страхування [Текст]: навч. посібник / О.Д. Вовчак. – К.: Новий виклик світу, 2013. – 475с. – ISBN 966-366-112-0.
10. Все про закон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.pravoconsult.com.ua> .
11. Волкова В.В. Сучасний стан та подальші перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні [Текст]: навч. посібник / В. В. Волкова. – К.: Наукові праці Національного університету державної податкової служби, 2015. – 115 с. – ISBN 966-412-113-1.

12. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч. посібник [Текст] /Т.А.Говорушко . – К.:Центр учбової літератури, 2011. – 254 с. – ISBN 966-3462-44-2.
13. Горун П.М. Проблеми та перспективи розвитку медичного страхування в Україні [Текст] / П.М.Горун //Науково-правовий дискурс. – 2015. – №5. – С. 18-24.
14. Загальна інформація про страхову компанію «УНІКА» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uniqa.ua/ua/case/accident> .
15. Ковальчук К. О. Ринок страхування життя в Україні: життя ледве жевріє [Текст] /К.О. Ковальчук //Новини України. – 2015. – №1.
16. Кузик А.В. Ринок страхування життя в Україні:проблеми і перспективи розвитку [Текст] /А.В. Кузик,Л.В.Русул //Економіка. – 2014. – №5. – С. 5-13.
17. Курочка В.Л. Особисте страхування. Сучасний перспективи розвитку добровільного медичного страхування в Україні [Текст] /В.Л.Курочка, З.Л.Лашкул//Сучасні медичні технології. – 2015. – №12. – С. 1–5.
18. Конспект лекцій з дисципліни «Страхові послуги» для студентів 4 курсу всіх форм навчання спеціальності «Фінанси і кредит»/ Відп.за випуск О. В. Ітигіна – Одеса:ОНЕУ,ротапринт,2014 р.
19. Консолідовані звітні данні Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua>.
20. Лисогор Е.Н. Особисте страхування в Україні в період нової економічної політики [Текст] / Е. Н. Лисогор// Україна. – 2014. – №1. – С. 520–524.
21. Миколайчук М. Страхова медицина в Україні: актуальність та готовність до неї населення [Текст] / М.Миколайчук , В. Засадко , М. Тищенко // Фінансові послуги. -2012. – №56. – С. 15-18.
22. Науково-методичні засади добровільного медичного страхування в Україні [Текст]: Монографія / [Л.В.Сергіївна]. –КБАВ, 2015. – 187 с.
23. Окунський А. П. Медичне страхування в Україні:Проблеми і перспективи [Текст] / А. П. Окунський//Скарбниця. – 2016. – №7. – С. 1-6.

24. Осадець С.С. Страхування: навч. посібник [Текст] / С.С.Осадець. . – К.: КНЕУ, 2012. – 528 с. – ISBN 978-966-346-402-1.
25. Пікус Р.В. Інноваційні канали збуту страхових продуктів у сфері особистого страхування [Текст] / Р.В. Пікус //Інновації в страхуванні. – 2016. – №1. – С. 1-6.
26. Про страхування [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від від 07.03.1996. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
27. Про особисте страхування ПрАТ СК «УНІКА» [Текст]: положення, затверджене рішенням Правління ПрАТ СК «УНІКА» від 23.05.2006 .
28. Приймак І.Ю. Система особистого страхування: Проблеми і перспективи розвитку [Текст] /І. Ю. Приймак//Молодий вчений. – 2016. – №1. – С. 1-2.
29. Пацурій Н.Б. Проблеми та перспективи запровадження в Україні обов'язкового медичного страхування [Текст] / Н.Б.Пацурій //Науково-правовий дискурс. – 2015. – №5. – С. 12-17.
30. Русул Л.В. Проблеми та перспективи розвитку медичного страхування в Україні[Текст] / Л.В.Русул //Медицина в Україні.– 2014. – №3. – С. 1-7.
31. Рудь І.Ю. Перспективи розвитку страхового ринку України [Текст] / І.Ю.Рудь, І.В.Копитіна //Економічні процеси. – 2015. – №1(4). – С. 21-28.
32. Радецька О.О. Ринок страхування життя в Україні: проблеми та перспективи розвитку[Текст] / О.О. Радецька //Хмельницький національний університет. – 2012. – №21. – С. 23-30.
33. Скидан М. В. Історія страхування в Україні: передумови виникнення, етапи розвитку, перспективи, невирішені проблеми [Текст] / М. В. Скидан // Економічний вісник України. – 2016. – №1. – С. 1–5.
34. Семенович Т.А. Проблеми і перспективи становлення страхового ринку в Україні[Текст] / Т.А.Семенович //Кіровоградський вісник.– 2012. – №1. – С. 242-247.
35. Скругльак А.О. Страхування від нещасних випадків [Текст] / А.О. Скругльак //Страхування. – 2015. – №5. – С. 21–27.

36. Соболю Р.Г. Сутність державного регулювання страхової діяльності в Україні [Текст] / Р. Г. Соболю // Державне регулювання. – 2014. – №1. – С. 4-12.
37. Сукач О.М. Страховий ринок України: сучасні реалії та перспективи [Текст] / О. М. Сукач, Л.А. Сарана // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2016. – №1. – С. 51-56.
38. Солдатенко О.В. Добровільне медичне страхування як джерело фінансового забезпечення медичної галузі [Текст] / О.В.Солдатенко // Фінансове право. – 2015. – №1(11). – С. 31-34.
39. Темпи зростання/зниження номінальної та реальної заробітної плати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. – офіційний сайт Державної служби статистики України.
40. Фориншурер [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.forinsuence.com>
41. Фрич. А. Напрями вдосконалення ринку особистого страхування в Україні [Текст] / Альона Фрич // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол. : В. А. Дерій (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2015. – Том 21. – № 1. – С. 276-283.
42. Щербак К.С. Проблеми та перспективи здійснення пенсійної реформи в Україні [Текст] / К.С. Щербак // Національні проблеми. – 2014. – №3. – С. 12 – 18.
43. Ушкалов С.А. Аналіз страхової компанії «УНІКА» [Текст] / С.А. Ушкалов // Звіт про діяльність департаменту . – 2017. – №1. – С. 1 – 25.